

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ, ГЕОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ

«Қазгидромет» РМК

Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №7 (Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)

«14-16» мамырға 2022 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «13» мамыр күні 21 сағаттан «16» мамыр күні 21 сағ. дейін 2022 ж.)

құрастырылған уақыты: 13.05.2022 ж.

Мекен жайы : Нұр-Сұлтан қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	А. Саханова	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	А. Молдағалиева	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: moldagalieva_a@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Р. Яфязова	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

2022 жылғы «14» мамырға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Жаңбыр (5,0-14,0 мм), күндіз қатты жаңбыр (15,0-25,0 мм), найзағай күтіледі. Күндіз кей жерлерде бұршақ, дауыл күтіледі. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 7-12 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 0-5, күндіз 2-7 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Жаңбыр (2,0-10,0 мм), кешке қатты жаңбыр (15,0-25,0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл күтіледі. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 10-15 градус жылы.
Теріскей Алатау	Күндіз жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай күтіледі. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 13-18 градус жылы.
Жетісу Алатау	Кей жерлерде жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай күтіледі. Оңтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 1-6, күндіз 5-10 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 2 градус аяз – 3 градус жылы, күндіз 3-8 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Жаңбыр (3,0-8,0 мм), кей уақытта қатты жаңбыр (15,0-18,0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл күтіледі. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 13-18 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Жаңбыр (3,0-8,0 мм), кей уақытта қатты жаңбыр (15,0-18,0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл күтіледі. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 13-18 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жаңбыр, кей уақытта қатты (1,0-20,0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл күтіледі. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 9-14 градус жылы.
Өгем жотасы	Жаңбыр, кей уақытта қатты (1,0-20,0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл күтіледі. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 12-17 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Кей жерлерде шаңды дауыл күтіледі. Оңтүстік, оңтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 17-22 жылы.
Сауыр	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-4,0 мм), найзағай күтіледі. Шығыс, оңтүстік-шығыстан жел соғады 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 0-5, кей жерлерде 8, күндіз 10-15, кей жерлерде 5 жылы.
Тарбағатай	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Шығыс, оңтүстік-шығыстан жел соғады 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, кей жерлерде 5, күндіз 25-30, кей жерлерде 22 жылы.
Қазақстандық Алтай	Жауын-шашынсыз. Шығыс, оңтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 3-8, кей жерлерде 11, күндіз 22-27 жылы.

2022 жылғы "15-16" мамырға арналған
ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы: 15 мамырда жаңбыр (1,0-14,0 мм), кейде қатты жаңбыр (15,0-18,0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. 16 мамырда кейде жаңбыр жауады (1,0-14,0 мм). Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 5-10, кей жерлерде 15, 16 мамырда 10-15, кей жерлерде 18 градус жылы болады.

Жамбыл: 15 мамырда жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. 16 мамырда жауын-шашынсыз. 15 мамырда ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 13-18, 16 мамырда 15-20, кей жерлерде 23 градус жылы болады.

Түркістан: 15 мамырда өткінші жаңбыр, найзағай, бұршақ, дауыл күтіледі. 16 мамырда жауын-шашынсыз. 15 мамырда ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 9-14 жылы, 16 мамырда түнде 4-9, күндіз 11-16 жылы, 16 Мамырда 22 жылы болады.

Маңғыстау: 15-16 мамырда жауын-шашынсыз. 15-16 мамырда ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы болады.

ШҚО: 15 мамыр (1,0-14,0 мм), 16 мамыр түнде жаңбыр (1,0-14,0 мм). 15 мамырда ауа температурасы түнде 5-10, кей жерлерде 13, күндіз 15-20, кей жерлерде 12, 16 мамырда 17-22, кей жерлерде 25 градус жылы болады.

2022 жылғы 13 мамырдағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы байқалды. Қатты жауын – шашын әсерінен, Есік өзенінде 32 см-ге дейін, су деңгейінің өзгеруі байқалды. Үлкен Алматы көлінің (көлдің солтүстік жағалауында) су деңгейінің 1 см-ге көтерілуі бақыланды. Температуралық фон 1-2 °С-қа жоғарылады.

**Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер
2022 ж. " 13" мамырға**

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м ³ /с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 12.05	Мин. 13.05	08 ч 13.05	Күн. 12.05	Түн. 13.05	Орт. 12.05	08 с 13.05	Орт. 12.05	Макс. 13.05	08 ч 13.05		
1	К. Алматы	М Мынжилки	3017	5.8	-0.3		0.5								*
2	К. Алматы	ГБ Мынжилки**	3017												*
3	К. Алматы	ГБ А. Туюкеу	2466			8.0			606	606	0.64	0.64	0.64	0	*
4	К. Алматы	М Шымбулак	2200	13.0	5.4		3.1								*
5	К. Алматы	ГБ Сарысай	1928			10.0			258	257	0.89	0.89	0.83	-1	0
6	К. Алматы	ГБ Медеу	1700			11.0			105	102				-3	0
7	Батарейка	ГБ Просвещенец	1569			11.0			61	59				-4	0
8	К. Алматы	ГБ Алматы қ.	1179			13.0			189	188	1.59	1.53	1.53	-1	0
9	Бугак	ГБ Бугак	1475			13.0			253	251				-3	*
10	У. Алматы	ГБ 1,1 км қ. жоғары	2654			5.0			307	305	1.04	0.97	0.83	-2	0
11	У. Алматы	ГБ Проходной ө. с. жоғары	1471			16.0			271	270				-2	1
12	Кумбель	ГБ Устье	2150			9.0		0.4	68	65				-3	*
13	Проходная	ГБ Устье	1422			12.0			273	270	1.13	1.09	0.96	-3	*
14	Терисбугак	ГБ Устье	1362			11.0			216	213	1.10	1.01	1.01	-3	0
15	Каскелен	ГБ Каскелен	1133			15.0			279	276	4.28	3.80	3.80	-5	*
16	Турген	ГБ Таугурген	1054			14.0			110	103	7.29	6.05	4.84	-10	*
17	Есик	ГБ қ. Есик	1279			13.0			188	204				+32	*
18	Талгар	Талгар	1199			14.0			311	310				-1	1
19	Улкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауында	2500	10.4	1.9		0.3		102	102				+1	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

** - өзен қатып қалды

Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру
«14-16» мамырға 2022 ж.

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда, бұл ретте сел түзуге қатысатын су жинау алаңы ұлғаюда. Орта таулы аймақта топырақтың алдын-ала ылғалдануы критикалық деңгейден жоғары. 14 мамырда жаңбыр (5,0-14,0 мм), күндіз қатты (15,0-25,0 мм), найзағай, күндіз кей жерлерде бұршақ; 15 мамырда жаңбыр (1,0-14,0 мм), кейде қатты (15,0-18,0 мм), найзағай, бұршақ; 16-17 мамырда кей жерлерде жаңбыр (1,0-14,0 мм) болады. Селдің пайда болу мүмкіндігі жоққа шығарылмайды және жауын-шашынның қарқындылығы мен дақтарына байланысты.
	Күнгеі Алатауы	Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары үшін жауын-шашын мөлшері критикалық мөлшерден асса, дауылды ескерту беріледі.
	Теріскей Алатау	Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. 14 мамырда кей жерлерде жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай; 15 мамырда жаңбыр (1,0-14,0 мм), кейде қатты (15,0-18,0 мм), найзағай, бұршақ; 16-17 мамырда кей жерлерде жаңбыр (1,0-14,0 мм) болады. Селдің пайда болу мүмкіндігі жоққа шығарылмайды және жауын-шашынның қарқындылығы мен дақтарына байланысты.
	Жетісу Алатауы	Селдің пайда болу мүмкіндігі жоққа шығарылмайды және жауын-шашынның қарқындылығы мен дақтарына байланысты.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда, бұл ретте сел түзуге қатысатын су жинау алаңы ұлғаюда. 14 мамырда жаңбыр (3,0-8,0 мм), кейде қатты (15,0-18,0 мм) найзағай, бұршақ; 15 мамырда жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай, бұршақ; 16 мамырда

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
	Талас Алатауы	жауын-шашынсыз; 17 мамырда жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай, бұршақ болады. Мұндай жауын-шашынның түсуі селдің пайда болуына әкелмейді, бірақ селдің қалыптасуына қатысатын топырақтың алдын-ала ылғалдануын арттырады.
Түркістан	Талас Алатауы	14 мамырда жаңбыр, кейде қатты (1,0-20,0 мм), найзағай, бұршақ. Селдің пайда болу мүмкіндігі жоққа шығарылмайды және жауын-шашынның қарқындылығы мен дақтарына байланысты.
	Өгем жотасы	15 мамырда өткінші жаңбыр, найзағай, бұршақ; 16 мамырда жауын-шашынсыз; 17 мамырда өткінші жаңбыр, найзағай. Мұндай жауын-шашынның түсуі селдің пайда болуына әкелмейді, бірақ селдің қалыптасуына қатысатын топырақтың алдын-ала ылғалдануын арттырады.
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	14-16 мамыр аралығында жауын-шашынсыз. Гидрометеорологиялық жағдайлар жаңбыр генезисінің селін қалыптастыруға ықпал етпейді.
Шығыс Қазақстан	Тарбағатай	14 мамырда күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай; 15 мамырда жаңбыр (1,0-14,0 мм), 16 мамырда түнде жаңбыр (1,0-14,0 мм). Мұндай жауын-шашынның түсуі селдің пайда болуына әкелмейді, бірақ селдің қалыптасуына қатысатын топырақтың алдын-ала ылғалдануын арттырады.
	Сауыр	Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. 14 мамырда күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-4,0 мм), найзағай; 15 мамырда (1,0-14,0 мм); 16 мамырда түнде жаңбыр (1,0-14,0 мм) болады. Мұндай жауын-шашынның түсуі селдің пайда болуына әкелмейді, бірақ селдің қалыптасуына қатысатын топырақтың алдын-ала ылғалдануын арттырады.
	Қазақстандық Алтай	Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. 14 мамырда жауын-шашынсыз; 15 мамырда (1,0-14,0 мм); 16 мамырда түнде жаңбыр жауады (1,0-14,0 мм). Мұндай жауын-шашынның түсуі селдің пайда

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
		болуына әкелмейді, бірақ селдің қалыптасуына қатысатын топырақтың алдын-ала ылғалдануын арттырады.

* Сел болжамы үшін қажетті ақпараттың шынайылығының артуына қарай кеңес берулер сел қауіптілігінің деңгейі туралы мәліметтерді қамтитын болжамдармен алмастырылады (Мысалы Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары).

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда өзін-өзі ұстау ережесін сақтау (6 Қосымша)

Сел қауіптілігінің деңгейлері

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Сел үдерісінің даму ықтималдылығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығының жоғары мәндері</p>	<p>Негізгі өзен аңғарында сел үдерісінің даму ықтималдығының жоғары болуы және негізінен таудан шыға берісте сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында және таулардан шыға берісте орналасқан халық пен шаруашылық объектілері үшін үлкен қауіп</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, жауын-шашын қарқындылығының олардың ұзақтығы салыстырмалы түрде төмен болған кездегі жоғары мәндері</p>	<p>Селдің негізгі өзен аңғарына шығу ықтималдығы жоғары және онда сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне үлкен қауіп</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығы салыстырмалы түрде төмен</p>	<p>Селдің пайда болу ықтималдығы шамалы</p>	<p>Сел пайда болу аймағындағы адамдар үшін қауіп</p>	<p>Сел қаупі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу</p>
	<p>Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның болмауы</p>	<p>Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ</p>	<p>Қауіптілік жоқ</p>	

Сел қауіптілігінің белгілері және сел қауіптілігі бар аймақта өзін-өзі ұстау ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін, ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел тасқынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Күшті жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қаупінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қаупі бар аймақта өзін-өзі ұстау ережелері

- ✓ Өзен арнасына, құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.